

Izhaja vsak delavnik popoldne

CENE PO POŠTI:

za celo leto K 144—
za pol leta K 72—

NOVIČAS

Uredništvo in upravnništvo v Kaptoljevi ulici št. 6 — Telefon
uredništva št. 50 — Telefon
upravnništva št. 328

CENE PO POŠTI:

za četrt leta K 36—
za en mesec K 12—

V UPRAVI STANE MESEČNO K 10—

DELA VSKI LIST

POSAMEZNA ŠTEVILKA 60 VIN.

Ljudska stranka — proletarska stranka.

Poslanci Ljudske Stranke so v ustavotvorni skupščini v Beogradu razvili socialnopolitičen program, kakršnega gotovo nima nobena druga stranka v naši državi. Kaj takega bi tudi v naši stranki pred vojno ne bilo mogoče. Zasebna lastnina se popolnoma podreja pod interes splošne blaginje, delovna dolžnost se razteza na vse brez izjeme in prizna sploh le tisti pridobitek, ki izvira iz lastnega poštenega truda, državi se nalaga dolžnost socialnopolitičnega udejstvovanja brez vsake omejitve. Po konceptu socialnopolitičnega programa Ljudske stranke se država sploh postavlja na čisto nove temelje, tako da preneha biti zgolj varuh pravnega reda, ki ga je ustanovila v svoj prid kapitalistična družba. Ljudska Stranka se je pokazala dostojno idej dr. Janeza Kreka.

Duh, ki vodi socialnopolitično delo naših zastopnikov v Beogradu, pa mora prešiniti našo stranko vseskozi tudi doma. Največja nevarnost za vsako stranko je danes, da se je ne loti proces poburjevanja. Za našo stranko gotovo ni nobenega razloga, da bi v kakršnemkoli oziru zašla v kapitalistični tok. Gospodarska podjetja, ki so v naših rokah, imajo eminentno in zadržni značaj in njih kapitali služijo v splošnokoristne namene. Kmetstvo ljudstvo, ki se zbira okoli naših načel, je masovno in srednja posest — vaška buržuazija, vaško trgovanje, ki bogati ob spekulaciji, razno prekupstvo in tisti sloji, za katere je kmetijska masovna postranski dohodek, ne spadajo v naše vrste. Organizirali so se čisto dosledno v svojo takozvano samostojno stranko. Industrijski in kmetijski delavci bodo tisti material, ki se bomo čedalje bolj morali opirati nanj, čim bolj po vojni narasla izkoriščevalna moč kapitalizma, ki je danes razširil svoje torišče na ves svet, je monopoliziral zunanjo politiko vseh držav in žene svet v novo vojsko in revolucijo. Samo na Angleškem je že poldrug milijon brezposelnih, beda delavskih slojev po vsej Evropi narašča, na kupe proizvedeno blago se ne more prodajati, vsled visoke valute na eni strani zastaja prodaja in se odpuščajo delavci, vsled nizke na drugi narašča draginja. Na eni strani preoblike denarja, blaga, razkošje, na drugi strani strašna siromaščina, ki davi ne samo gmo, ampak tudi višjo duševno kulturo, saj je že knjiga postala luksuz! Nemiri na Irskem, v Nemčiji, Italiji, Indiji, Rusiji, Mali Aziji, neurejene notranjepolitične razmere v vseh državah brez izjeme, nadarjevanje blaznega oboroževanja, politika maščevalnosti in represalij, teptanje vseh načel mednarodne pravičnosti, vse kaže, da tako ne bo šlo dolgo dalje in da socialna revolucija pride, naj se kapitalizem še tako opira na svojo trenutno oblast. V tem preobratu vsega obstoječega je naloga vsake krščanske stranke, da je brezpozorno na strani vseh protikapitalističnih sil in smeri, katerim pripada bodočnost.

Ločitev človeštva je vsak dan bolj ostra. So krščanske stranke v Evropi, ki poudarjajo misel npravnstvenih vezi, ki spajajo vse stanovne, učijo veliki pomen samozatajevanja, opozarjajo na splošno izkvarjenost, ki razjeda tudi proletarske stanovne. To je prav in smo tudi mi opetovano odločno naglašali potrebo npravnstvene preporoditve vseh slojev. Toda to je veliko premalo. Treba enkrat z vso odkritosrčnostjo priznati, da je tla za to splošno izkvarjenost pripravil kapitalizem, oduševnost, brezmejna sebičnost vladajočih stanov, ki ta moralni nivo tudi vzdržujejo, revnim pridigujejo krščanske čednosti, sami pa brez očitkov vesti uživajo dobro materialne blaginje na račun svojih krščanskih bratov. Z npravnim pridigarstvom mora iti vzporedno socialno delo, eno je brez drugega prazno, brezplodno in hinavsko.

Mase pa bodo za naš svetovnonazorni program dovzetne, če pokažemo, da smo pripravljeni se za malega človeka dejansko žrtvovati, ustvariti mu znosne življenjske pogoje, se poboriti tudi za njegove vsakdanje življenjske potrebe, njegovo stvar smatrati docela za svojo, za stvar celokupnega krščanstva! Ljudska stranka proletarskega slovenskega naroda bo šla to pot brez ozira in dosledno dalje — to je naravnost njenega obstoja.

Rumuni prekoračili našo mejo.

Beograd, 30. marca. (Izv.) Včeraj zvečer so prispele semkaj vesti o vpadih rumunskih vojaških čet na naše ozemlje. Javlja se, da je na vsej rumunski meji razmeščeno mnogobrojno rumunsko vojaštvo, ki je pripravljeno, da prekorači našo mejo. Med prebivalstvom vlada veliko razburjenje. Z ozirom na te vesti, se je pozno v noč sestal ministrski svet in je raz-

pravljalo o odredbah, ki se naj ukrenejo. Sklenjeno je, da se takoj store energični diplomatski koraki v Bukareštu. (Tako za trapaste Rumunov vendar le nimamo, da bi hoteli povzročiti kak spopad, šlo bo najbrže za kako pomoč. Zato se nam tudi — če je to res — tako razburjenje ne zdi umestno. Ur.)

Bivši cesar Karel na Mažarskem.

Na velikonočno nedeljo dopoldne se je nenadoma pojavil v Budimpešti bivši cesar Karel Habsburški. Prišel je v vladno palačo in se tamkaj uradniku kratko predstavil z besedami: »Jaz sem vaš kralj. Kje je ministrski predsednik?« Ko so mu rekli, da ga ni doma, je rekel, naj mu sporoče, da ga čaka v gradu. Nato se je cesar odpeljal v grad, kjer so ga sprejeli sicer z vsemi častmi, toda hladno. V dvornih sobanah sta imela Karel in Horthy resen pomenek, ki se je končal tako, da se je Karel v največji tiholet nemudoma odpeljal iz Budimpešte. Dobil je s seboj le zagotovilo, da se mu zagotovi varna vrnitev v kako nevtralno državo.

Iz nadaljnjih poročil je razvidno, da so vrnitev kralja Karla na Ogrsko pripravili na lastno pest ožji somišljeniki habsburgovcev, ki še davno ne predstavljajo večine madjarskega naroda. Stranka malih kmetov je ta poizkus državnega puča nemudoma najstrožje obsodila in izrazila vladno nezaupnico. Stvar pride pred narodno skupščino, ki je sklicana za petek. V političnih krogih je veliko vznemirjenja, vlada je v skrajno neprijetnem položaju in se govori, da bo morala odstopiti.

S Karlovim povratkom na Ogrsko so bili nedvomno v zvezi tudi avstrijski monarhistični krogi, ki so vsled ponesrečene akcije v dokaj neprijetnem položaju.

LDU Dunaj, 29. marca. (DunKU) Vesti o dohodu ekskralja Karla na Mažarsko, ki jih objavlja »Politische Korrespondenz«, ne odgovarjajo resnici v vseh podrobnostih. Iz vseh poročil pa je razvidno, da je položaj nastopen: Ekskralj

Karel je v soboto preoblečen dospel v Ogrsko Sobotico in se ustavil pri tamošnjem škofu. Ministrski predsednik grof Teleki, ki je bil poklican v Sobotico, in polkovnik Lehar, sta ekskralju odsvetovala uresničiti njegove namere. Ekskralj Karel je nato v nedeljo zjutraj v avtomobilu odpotoval v Budimpešto. V drugem vozu se je peljal ministrski predsednik grof Teleki, ki je dospel približno dve uri pozneje v Budimpešto. Državni upravitelj Horthy je pripravil ekskralja do tega, da je obljubil odpotovati v Švico nazaj. Še istega dne je kralj odpotoval iz Budimpešte, med potjo pa se je premislil in je sklenil ostati. Baje se sedaj nahaja v Ogrski Sobotici. Mnogo se je govorilo o nekaki privolitvi francoske vlade glede povratka bivšega kralja Francoski zastopnik v Budimpešti pa je med tem formalno dal na znanje, da se bodo zavezniške vlade povratku kralja na tron kar najbolj energično zoperstavile. Grofa Andrassa in Bethlena sta nato odpotovala v Ogrsko Sobotico in informirala bivšega kralja o položaju in o izjavi francoskega poslanika. Še v Budimpešti je le malo ljudi vedelo o načrtu bivšega kralja. Odredili so že nekaj aretacij. Kakor javlja »Politische Korrespondenz«, je vlada republike Avstrije vse potrebno ukrenila, da bi se preprečile eventuelne posledice teh dogodkov za Avstrijo. Obenem se je uvedla preiskava, da bi se dognalo, ali je bivši kralj potoval skozi Avstrijo in če bi se dognalo, da je potoval, da se konstatira, koga zadene krivda za to.

Sklepi časnikarskega kongresa.

LDU Sarajevo, 29. marca. V ponedeljek se je v mestni posvetovalnici nadaljeval kongres jugoslovanskih novinarjev pod predsedstvom g. Sakiba Korkuta. — Najprej se je razpravljalo o edinstvenem združenju. Po daljši debati so bila pravila sprejeta. Združenje se zove »Jugoslovensko novinarsko združenje s sedežem v Beogradu in sekcijami v Zagrebu, Ljubljani in Sarajevu«. Lastniki listov ne morejo biti izvoljeni v osrednjo upravo združenja. Trideset odstotkov imovine dosedanjih novinarskih društev preide v last osrednjemu združenju. Na podlagi poročil se je izvolil novi odbor, in sicer za predsednika Dušan Nikolajević (Beograd), za podpredsenika Sakib Korkut (Sarajevo) in Stjepan Parmačević (Zagreb), za tajnika Mešo Pijade (Beograd), za blagajnika Radoslav Parešanin (Beograd), za odbornike Ante Brozović, Franič, Kovačič, Kuntarič, Toni Šlegl in Zdenko Vernič (Zagreb), Milan Komadinič in Radosavljevič (Beograd), Smodej, Kosovel, Božidar Vodeb in Pohar (Ljubljana). — Vikt. Cencič (Ljubljana) je nato referiral o penzijskem fondu in predlagal resolucije, v katerih se zahteva podpora vlade za to humanitarno institucijo. — Gogala (Ljubljana) je podal poročilo odseka za bolniško blagajno. Poročilo je bilo sprejeto. — Bornemisa (Zagreb) je nato podal poročilo sekcije sindikata, ki se je osnoval zunaj združenja. Ustanovi se poseben sindikat poklicnih novinarjev in sotrudnikov listov. V poedinah resolucijah se določajo podrobnosti te organizacije. Po daljši debati so bili sprejeti vsi predlogi Bornemise in odklonjeni protipredlogi manjšine. — Tovarš iz Ljubljane je predložil načrt kolektivne pogodbe med novinarji in lastniki listov. Predlog je bil sprejet. — Referent odseka za slučajnosti, Jovanović (Beograd), je nato prečital izjavo komunističnih novinarjev in republikanov Komadiniča, v kateri protestirajo proti ustavitvi komu-

nističnih listov. Ker se debata ni mogla končati, se je seja prekinila.

V torek dopoldne se je seja nadaljevala. Po dolgi debati o izjavi komunistov, tekem katere je nastopilo več govornikov, je bila sprejeta resolucija Bornemisa, v kateri se novinarski kongres izjavlja za svobodo tiska in proti ustavitvi kakršnegakoli lista.

S posebnim vlakom so se gostje nato odpeljali na kolodvor, kjer so se prisrčno poslovili od svojih sarajevskih tovarišev. — Ob eni popoldne so se s posebnim vlakom preko Broda povrnil domov.

Banke proti svojim uslužbencem.

Ljubljanske banke so dne 14. marca 1919 sklenile s svojimi uslužbenci pogodbo, ki jo hočejo bankokrati sedaj prelomiti. Sindikat bank v Sloveniji je namreč sklenil, da uvede 7 urni nepretrgani delavni čas. S tem svojim korakom bi radi zlomili solidarnost uradnikov, da bi jih potem še bolj izkoriščali, ker jim gre za to, da bi iz koristolovskih namenov vpeljali osem in celo devet-urni delavni čas v bankah. Bančni uradniki imajo z ozirom na ta atentat na njihove pravice danes ob pol 8. uri zvečer protestni shod v Mestnem domu.

Ustavni odbor.

Beograd, 30. marca. (Izv.) Jutri ima ustavni odbor sejo, na katero so poklicani samo zastopniki vladnih strank. Pojutrajšnjem pa se sestane plenum. Vladni krogi upajo, da bo ustavni odbor sklenil svoje delo do 5. aprila, 6. aprila pa bi se sestal konstituant k prvi seji, na kateri se bo razdelilo poročilo o delu ustavnega odbora. Poleg tega pridejo na vrsto razne interpelacije, med njimi o znani vladni »Obznanici«, na kar prične konstituenta s svojim delom.

Zasebna lastnina.

(GOVOR POSLANCA DR. GOSARJA V USTAV. ODBORU DNE 18. III. 1921.)

Vsled odločnega nastopa opozicije, v prvi vrsti zastopnikov Jugoslov. kluba v ustavnem odboru, je morala vlada svoj prvotni, na čisto liberalnih načelih sloveči ustavni načrt, spremeniti in izpopolniti. Prvotno ni bilo v vladnem ustavnem načrtu niti govora o kakih določbah socialno- in gospodarsko-političnega značaja. Pozneje pa je vlada predložila ustavnemu odboru posebno poglavje socialno-ekonomskih določb, kjer je popolnoma ali vsaj deloma spojila več predlogov Jugoslovanskega in drugih opozicijskih klubov. Med temi predlogi je tudi člen o zasebni lastnini ter pravicah in dolžnostih, ki so z njo v zvezi.

Predlog Jugoslovanskega kluba je v tem vladnem načrtu vsaj načelno popolnoma sprejet; kajti ta člen govori o dolžnostih, ki jih nalaga svojina in o mejah, katero naj določi zasebni lasti poseben zakon.

Posl. dr. Gosar je v razpravi o tem členu v ustavnem odboru pripomnil sledeče:

Gospodje! Jaz se v celoti strinjam s predlogom, ki je tukaj stavljen. Samo k 4. in 5. stavku se mi zdi potrebno par stvari pripomniti.

4. stavek govori o omejitvi zasebne lastnine. Ta izraz se mi zdi malo prešporen in prenejasen. Zato bi želel v tem pogledu, da bi se določilo v ustavi nekaj konkretnega. Če govorimo o omejitvi zasebne lastnine, mislim jaz v prvi vrsti na neko maksimalno mejo, do katere naj bi bilo imetje dovoljeno. Po mojem mnenju je vsaka druga omejitev zasebne lastnine le nekaj zasilenega, nekaj manj učinkujočega in če hočemo res kdaj imeti pravičen red v našem gospodarskem življenju, bomo to dosegli, dokler stojimo na stališču zasebne lastnine, samo v tem slučaju, če postavimo čisto jasno določeno mejo, pri kateri rečemo: toliko smeš imeti, več ne! Kar imaš več, to ti družba vzame.

Ker pa vem, da je težko v ustavi določiti vse podrobnosti in ker obsegajo konkretno tudi vsi drugi členi ustavnega načrta več ali manj samo splošne določbe, se omejim na to, da poudarim to naše stališče ter ugotovim, da si mi predstavljamo pod omejitvijo zasebne lastnine, ki se v tem členu prepušča posebnemu zakonu, predvsem čisto določeno maksimalno mejo za imetje, in da smatramo vsako drugo utesnitev zasebne lasti kot manj važno in nebitveno. Ako se bo bodoči zakonodajalec po tem ravnal, tedaj lahko sprejmemo 4. stavek vladnega predloga tudi v sedanjih obliki.

K zadnjemu stavku tega člena bi pa pripomnil, da je po mojem mnenju napaka in pogrešno, če se že v ustavi določijo princip, da se more vsaka razlastitev izvršiti edinole proti odškodnini. Mi vemo, da danes naše civilno pravo štiti marsikatero lastnino, ki po pravici ni opravičena, in ne moremo zagovarjati stališča, da bi za odvzemanje take svojine dosedanja lastnik moral dobiti odškodnino. Če pride ta stavek, kakor je tu stiliziran, v ustavo, je izključeno, da bi se moglo razlašati brez odškodnine tudi tako imetje, ki si ga je kdo pridobil v daljšem času z nasiljem ali po izkoriščanju delavne moči, delavcev itd. Zato predlagam, da se zadnji stavek glasi:

»Razlastitev zasebne lastnine v splošnem interesu je dopustna. Podrobne odredbe obsegaj posebni zakon.«

Predlog dr. Gosarja, naj se v ustavi ne določijo, da je treba pri vsaki razlastitvi plačati odškodnino — marveč naj se to prepusti posebnemu zakonu — je bil seveda odklonjen. Zastopniki kapitalistov pač ne morejo glasovati za to, da bi se mogel kdaj vzeti kapitalistu, četudi še tako majhen del njegove lastnine, ne da bi mu bilo treba zato zlačati popolno odškodnino!

DANAŠNJA PREDBORZA.

Zagreb, 30. marca. (Izv.) Na današnji predborzi notirajo: Dunaj 20.40—20.45, Berlin 230.50—231, Pariz 10.03, Praga 190, Italija 570—580, dolarji 139.50.

Politični dogodki.

+ **Politični položaj.** Belgrajska poročila so zopet dolgočasna: Vladni krogi so slabo razpoloženi, ker je kupčija z muslimani in slovenskimi samostojneži rodila vsepovsodi samo jezo in prepire; razen tega ni zaupati konstituenti — kdo bi vedel, kakšne nepravilnosti bo še delala pri ustavi. Muslimani se boje za svoje milijone, ki jih še nimajo v žepu in pritiskajo na vlado, naj jih plača. Med kmeti v Bosni in Srbiji je vse ogorčeno radi vladne kupčije z muslimani; vpliv zemljoradniške stranke med Srbi, ki jo je dejala vlada pod policijsko nadzorstvo, raste. Zaenkrat se bo politični boj nadaljeval v ustavnem odboru, ki se snide 5. aprila. V razpravo pridejo členi 63., 64. in 65., ki določajo upravno razdelitev države.

+ **Za poslanika v Parizu** je zopet imenovan dr. Milenko Vesnić, ki se v Parizu očitno še najbolje počuti. Le nas naj bi v bodoče pustil pri miru!

+ **Če bo le res?** Po poročilu iz Belgrada se zmanjša državni proračun za 5 milijard dinarjev.

+ **Plača se ustavi tistim poslancem,** ki so bili državni uradniki, pa se še do slej niso odpovedali službi.

+ **Kako nas »vladajo«.** Znan je rek, da se vlada svet z neverjetno malo uma. A vendar se s tako malo uma kakor pri nas vlada pač le malokje. To priznavajo celo posamezni radikalni listi, ki so vendar po svoji stranki znatno udeleženi na sedanji vladi. Tako se peča nedeljska novosadska »Zastava« z znanim fermanom vojvodinskemu učiteljstvu, da mora vse brez razlike nanovo prositi za učiteljska mesta. »Zastava« piše, da se mora človek v Jugoslaviji vsak hip vprašati, kaj vendar mislijo »nadležni« — pristojni v Belgradu s svojimi nezmisljivimi navedbami in odredbami? List prireja do zaključka, da se vlada pri nas tako slabo v glavnem iz dveh razlogov: Prvič vsled nepoznavanja razmer v novih pokrajinah, drugič pa vsled brezglavosti, nedoslednosti in površnosti, ki vlada v merodajnih krogih. Nadležna gospoda ne čuti dolžnosti ali častihlepija, da bi vsako stvar temeljito proučila, se v vsakem slučaju seznanila z razmerami in pogoji, ampak se enostavno ravna po svojih muhah. »To hočem jaz — in to je pravi interes države!« To je njihovo pravilo. Poleg tega sedi po stolicah »nadležnih« vse polno »enostranskih praznoglavcev, diletantov, novopečenih načelnikov in inšpektorjev, ljudi brez vesti, brez pomislekov, brez pravega pojmovanja dolžnosti, ljudi brez izkušnje in znanja, toda z velikim delom domišljavosti, nadržanosti in drznosti!« Posledice takega nerada, take praznoglavosti na merodajnih mestih v Belgradu vsi čutimo na svoji koži. Največ pa pri tem trpe koristi države same. In te razmere hočejo centralisti ovekovečiti s svojo ustavo. To je resnična zarota proti državi.

— **Komunistične pustolovščine na Nemškem.** Komunisti na Nemškem nadaljujejo svoj »boj brez upa zmage«. Po mnogih krajih se vrše krvavi spopadi s stražami in rednimi četami. Najhuje je v Essenu, kjer je bilo v ponovnih spopadih z redarji ubitih 14 oseb, 46 pa ranjenih. V Berlinu so izdali komunisti 28. t. m. proglas, naj komunistično delavstvo zjutraj na vse zgodaj zasede tovarne in privili na stavko vse ostalo delavstvo. Naka-

na se komunistom ni posrečila, ker je oblast pravčasno ukrenila obsežne varnostne odredbe. Glavne ceste je zavarovala z bodečimi žicami in strojnimi. Komunisti boja niti niso začeli. Socialni demokratje povsodi nastopajo proti komunistom in so v Ratzenburgu izdali oblasti veliko komunistično skladišče orožja.

+ **Eks-cesar Karol** se je na velikonočne praznike skrivaj pripeljal v Budimpešto, da zasede tron svojih očetov. Eks-cesarja so gotovo izvestni krogi spravili na led s tem, da so mu v živih barvah slikali navdušenje, s katerim bo na Ogrskem sprejet, samo če se prikaže. Ker so vsi eks-cesarji enako lahkoverni in ne razumejo zgodovine, je tudi Karol habsburški verjel in odšel na Ogrsko po nepotrebnemu blamažu. Karol je moral menda Ogrsko že zapustiti. Sicer njegov prihod ni napravil posebnega šuma, nobeden se ni dvignil zanj in kakor je tiho prišel, tako je tiho odšel. Veliko vznemirjenja pa je vzbudil Karol v jugoslovanskih demokratičnih krogih, kakor prica današnje »Jutro«. Pravijo, da so nekateri sedanji stebri jugoslovanske državne centralistične misli začeli že svoje habsburške medalje in križce čistiti, drugi so se tresli spričo strašne misli, da bi jih mogel Karol poklicati na odgovornost za njihov nagli »preobrat«, tretji so se tolažili s tem, da vsled svojih bivših velikih zaslug pod dvoglavim orlom dosežejo pomiloščenje. Na veliko srečo se je »puč« ponesrečil in mnogi odlični voditelji jugoslovanskega centralizma bodo mogli zopet mirno spati.

Dnevni dogodki.

— **Župnik Jožef Pristov.** Umr tje v Horjulju pri Vrhniki č. g. župnik Josip Pristov, 29. marca ob 5. uri popoldne. Rojen je bil 14. marca 1865 na Breznici. V mašnika je bil posvečen 22. jul. 1888. Kot kaplan je služboval v Sostrem, Gorjah, Dobu. Župnikoval je na Prežganjem, v Ribnem in nazadnje v Horjulju 16 let. V vseh treh župnijah je napravil nove zvonove, v Horjulju pa dvakrat. Pogreb bo v četrtek 31. t. m. ob 10. uri dopoldne. Pokoj njegovi duši!

— **Velik napredek v zobozdravstvu.** Graški zdravnik profesor dr. F. Pregl je iznašel jodov preparat, s pomočjo katerega se naravni zobje, vstavljeni drugemu človeku, popolnoma zarastejo v meso in jih ni treba mehanično pritrjevati. Zobje se zarastejo tudi pri ljudeh, ki so bili že davno brez lastnih zob. Za uporabo pridejo v poštev zobje, ki se izdru kakemu drugemu človeku, dalje zobje, ki si jih kdo ponesreči izbije in končno zobje, ki jih izdru — mrličem. Dr. Preglovo jodovo zdravilo se je izkazalo tudi pri vseh drugih vnetjih, posebno tudi pri ženskih boleznih, dalje pri kužnih boleznih, da celo paraliza se da z njim olajšati. Učinkuje razkuževalno in zelo pospešuje zdravilno moč krvi. Le proti jetiki niso doslej s tem zdravilom dosegli nobenega uspeha.

— **Zavraten umor v medvoški okolici.** Na velikonočno nedeljo zavratno ustreljeni Janez Krek iz Gonajke, je bil žrtve maščevalne spletke. Sodišče je že ugotovilo vse podrobnosti in bodo kmalu vsi, kateri so pri umoru sodelovali, pod ključem. Eno osebo so že zaprli in je svojo krivdo pripoznala.

— **Iz Šiške.** Kakor se vidi je zasilna cerkev v Sp. Šiški že premajhna. To se je pokazalo zlasti ob velikonočnih praznikih, ko je bi-

la cerkev nabito polna občinstva in vendar zdaleka ni zadostovala za veliki naval obiskovalcev. Znamenje, kako je ta ubožna in preprosta cerkva privlačna in priljubljena; zlasti sedaj, ko je ravno za praznike dal na svoje stroške preslikati presbiterij odtoni g. pleškar Anton Malgaj. Mnoge je privabila tudi cerkvena orkestralna glasba, pri kateri je sodelovalo dvanajst dobro izvežbanih šišenskih godbenikov. Bilo je to v resnici prijetno presenečenje! Le tako naprej! Vsa čast Šiškarjem!

— **Boj proti malariji.** Zdravstveni odsek za Slovenijo ponovno razglša, da potrebuje ministrstvo narodnega zdravja na tem polju izkušene zdravnike za sistematsko odvrčanje malarije. Reflektanti naj ministrstvu naznanijo pogoje, pod katerimi bi bili v kateremkoli delu naše kraljevine pripravljeni, voditi ta boj.

— **Sladoleđ in politika.** Hrvatski listi prinašajo to-le zgodbo: Na Kalimegčanu v Belgradu si stojita nasproti dve slaščičarni, katerih ena nosi napis: »Velikorska proizvodnja sladoleđ«, druga pa: »Prva jugoslovanska proizvodnja sladoleđ«. Jasnó je, da ena slaščičarna računa na tiste prijatelje sladoleđ, ki so za Jugoslavijo, druga pa na tiste, ki so pristaši Velike Srbije. Najbolj zanimivo pri tem je pa tretje dejstvo: da sta namreč obe slaščičarni last enega podjetja, razume se — židovskega. Tako je juđ tudi v političnem prepiru za Jugoslavijo in Veliko Srbijo ti isti tretji, ki klobuke pobira.

— **Svojo mater poškodeval** je Jakob Kosak iz Vel. Mlačeva pri Grosupljem. V gostilni Franciške Belanove je pa vrgel kozarec v obraz J. Galiču iz Mlačeva in ga je poškodeval.

— **1630 kron ukradeno** je bilo kočarici Mariji Podobnik v Črnučah.

— **Prijet pobegli kaznenec.** Zaradi tatvine na 4 leta obsojeni France Godec je začetkom marca pobegnil iz mariborske kaznilnice. Sedaj so ga prijeli in nazaj privedli. Potikal se je po Štajerskem okrog vinskih hramov.

— **Tatvine v Bistri pri Domžalah.** V to notico, ki je izšla v 64. številki našega lista, se je vrnila pomota. Mesto Jožef Janežič, bi moralo biti Jožefa Janežič.

Ljubljanski dogodki.

lj **Razpust društev.** Ker so nekatera društva in stanovske organizacije po polomu leta 1918 prenehale s svojim delovanjem in ker nekatera društva več ne vrše svoje naloge, namestila ljubljanska policija razpustiti okoli 150 društev.

lj **Dvokronski bankovci.** V gostilni pri »Majarončku« je neki mlad človek ponujal natakariči dvokronski drobiž. Plačal je potem pijačo z dvokronskimi bankovci, ki so imeli ponarejen žig: »SHS kotarska oblast Čakovce«. Ti bankovci so neveljavni.

lj **Ponarejena vojaška odpustnica.** Jožef Ž... iz okolice Kranja bi se bil rad izselil v Ameriko. Ker mu pa pri glavarstvu v Kranju izselitve niso dovolili, ker je bil še vojak, se je potom natakariče pri Zidanovi seznanil z ordonancom ljubljanske pukovske okrožne komande, Alojzijem Kovačičem. Kovačič in njegov prijatelj ordonanca, Jožef Špruk, sta nato izstavila Jožetu Ž... vojaško odpustnico, za kar je plačal Ž... Kovačiču 200 K. Ko je Ž... predložil vojaško odpustnico na glavarstvu v Kranju, se je zdela zadeva poslujočemu uradniku sumljiva in je vso reč naznanil. Deželno sodišče v Ljubljani je

obsodilo Kovačiča na 6 in Špruka na 4 mesece ječe.

lj **Hudo žaljenje državne varnostne straže.** Na 14 dni strogega zapora je obsodilo deželno sodišče Janeza Čadeža z Glinca, ker je prostaško psoval stražnika Vinka Mesariča, Antona Čotiča, defektiva Kimovca in nadstražnika Miha Ladiča.

lj **Vlom.** V stanovanje trgovca z moko Lovrenca Kvedra na Poljanski cesti 19 je bilo po noči v praznikih vlomljeno. Iz ročne blagajne je tat odnesel nad 12.000 kron denarja.

Naša društva.

d **Seja ljubljanskega okrožja JSZ** se vrši jutri v četrtek, dne 31. t. m. ob 6. uri zvečer v spodnjih prostorih I. ljub. konsumnega društva na Kongresnem trgu. Prosi se, da se seje udeležijo vsi odborniki in zaupniki skupin. — Predsednik.

d **Zveza trg. in priv. nastavljenecv.** Redni občni zbor Zveze trg. in priv. namestencev se vrši danes zvečer ob pol 8. uri zvečer v dvorani Rokodelskega doma. Pozivljamo vse člane, da se v polnem številu udeležijo. — Odbor.

Raznoterosti.

r **Kako Irci časte spomin bojevalnikov** za neodvisnost. Po angleškem listu »Daily Mail«: Dne 24. marca je bilo v Dublinu usmrčenih 6 mladih Ircev — sinfajnovcev. — V celem mestu je v znak žalosti počival ves promet, vse trgovine so bile zaprte. Ko se je jelo daniti tega otožnega dne, začeli so se zbirati, moški in ženske, posebno ženske, v široki ulici, ki vodi k kaznilnici in v teku ene ure se je nabralo nad 20.000 ljudi. Vse glavne in stranske ulice so bile polne žalujočih. Mnogiža je kleče molila rožni venec za duše mladeničev, ki se bodo v kratkem ločili od tega sveta. Na obzidju kaznilnice na koncu ulice so bili postavljeni kipi Presv. Srca Jezusovega in Naše Ljube Gospe, pred katerima je gorela večna luč in voščene sveče. Zid kaznilnice je bil podoben velikemu oltarju. Moran in Whelan sta bila obešena ob šesti uri in mrtvaški zvonček, ki jima je zvonil je bil znamenje, da je klečeča množica začela glasno moliti Angelsko češčenje. Ostali so bili usmrčeni po dva in dva eno, oziroma dve uri pozneje. Matj usmrčenega Whelana je bila privrta v Dublinu, stara, slabotna je sedela na stolu med klečečo množico in venomer klicala ime svojega edinega sina. Nato se je vsa množica podala v katoliško katedralo, kjer se je brala zadušnica za usmrčene. Glasno je cela cerkev molila litanije za duše teh mladih, za svobodo Irske umrlih junakov. Do enajste ure je počivalo vse delo, noben tramvajski voz se ni premikal. Vsi poštni uradi so bili zaprti, hotelsko osebje je bilo odsotno in gostje so bili primorani čakati na postrežbo.

Odgovorni urednik Anton Marinko.
Izdaja konzorcij »Novega Časa«.
Tiska jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.

Gradbeno podjetje

ing. Duklč

LJUBLJANA, Resljeva cesta 9.

se priporoča za vsa v to stroko spadajoča dela.

B. Bulwer: Poslednji dnevi v Pompejih.

III. KNJIGA.

I. POGLAVJE.

Forum v Pompejih. — Prvi okorni stroj nove dobe na svetu.

Bilo je zgodaj opoldne in na foru je bilo polno ljudi, ki so šli za svojim opravkom, in pohajalec. Kakor dandanes v Parizu so živeli v onih časih tudi v italjskih mestih prebivalci skoro večinoma zunaj svojih hiš: javna poslopja, forum (glavni trg), stebreniki, kopeli, zelo sama svetišča je njihovo pravo domovje; ni se čuditi, da so tako sijajno krasili svoja priljubljena zbirališča; čutili so do njih nekako domačo udanost in ponos. In v resnici je bil živahen pogled na forum v Pompejih v onih časih! Na njegovem širokem tlaku, ki je bil narejen iz velikih mramornatih plošč, so bile zbrane različne skupine, ki so se razgovarjale na onaj živahni način, ki vporablja za vsako besedo posebno znamenje in ki je še vedno tako značilno svojstvo južnih prebivalcev. Tukaj so sedeli v sedmero prodajalnicah na eni strani stebrenika menjalci denarja s svojimi bliščecimi kupki pred seboj, trgovci in mornarji v raznovrstnih nošah so se gnetli okoli njihovih lop. Na eni strani je bilo videti nekoliko mož v dolgih togah, ki so hoteli proti nekemu krasnemu poslopiju, kjer so sodniki dajali pravico, — to so bili pravniki, marljivi možje, ki so se razgovarjali, šalili in delali dovtype. Sredi prostora so stali na podstavkih

razni kipi, med katerimi je bila najbolj znamenita postavna postava Cicerona. Okoli tega se je nahajal pravilen in simetričen stebrenik v doriškem slogu, in tamkaj je nekoliko ljudi, katere je opravilo rano privedlo na trg, zavzvalo svoj jutranji prigrizek, ki je bil italjski zajutrek; živahno so se razgovarjali o potresu prejšnjega dne in pomakali kosce kruha v čaše razredčenega vina. Na odprtem prostoru si zamogel tudi opaziti raznovrstne male trgovce, ki so ponujali svoje blago. Tukaj je mož razkazoval trakove lepi gospej z dežele, drug možak je hvalil čvrstemu kmetovalcu izvrstno kakovost svojih čevljev; tretji, posestnik nekeke gostilniške lope, ki je še vedno tako navadna v italijanskih mestih, je dajal lačnim žolodcem gorkih jedil iz svoje majhne potujoče peči, mejtem ko je — zelo značilno nasprotje delavnosti in omike onega časa obenem — prav blizu učitelj razlagal svojim raztresenim učencem pričetke latinske slovnice. Tudi na galeriji nad stebrenikom kamor se je moglo priti po majhnih lesenih stopnicah, se je nahajalo polno ljudstva, akoravno je bilo bolj mirno in resnobno, ker se je tukaj večinoma vršila neposredna kupčija.

Množica spodaj je pogostokrat naredila prostor, kadar je šel kak senator proti Jupitrovemu svetišču (ki je zavzemal eno stran fora in kjer se je nahajala zborovalna dvorana senatorjev), ki je z bahasto vljudnostjo pokimal svojim prijateljem ali klientom, katere je spoznal med množico. Med krasnimi oblačili boljših slojev si opazil tudi utrjene postavbe bližnjih kmetovalcev, ki so bili na potu proti javnim žitnicam. Tik pri templju si videl triumfalni slavolok in v dolgi ulici onstran njegaja je kar mrgolelo ljudstva; v eni izmed

vdolbin v slavoloku se je vzdigoval vodomet, ki se je lepo lesketal v solčnih žarkih, na vrhu pa se je vzdigoval bronasti kip cesarja Kaligule na konju, ki se je lepo videl proti jasnemu poletnemu nebu. Zadaž za lopami menjalec denarja se je nahajalo ono poslopje, ki ga sedaj imenujejo Panteon, in množica bolj revnih Pompejcev je stopala skozi mali vestibul, skozi katerega se je moglo priti v notrašnje prostore; nosili so jerbeše pod pazduho in se prerivali proti odru med dvema stebroma, kjer so bila na prodaj živila, ki so ostala svečenikom pri njihovih daritvah.

Pri enem izmed javnih poslopij namenjenih za trgovino mesta, so delali delavci pri stebrih in vsak trenotek si mogel slišati rop njihovega dela, ki se je vzdigoval nad šumenje množice — stebri so nedodelani notri do današnjega dne!

Nič ni moglo glede mnogoličnosti prekašati razne noše, stanov, običajev, opravila množice — nič ni moglo presegati marljivosti, veselosti, živahnosti, vrvenja življenja okoli in okoli. Tamkaj si zamogel videti vsa nebrojna znamenja marljive in mrzlične civilizacije — kjer so trgovina in zabava, delo in lenoba, lakomnost in častihlepnost izlivala svoje mnogovrstne, deroče toda složne toke v eno morje.

Obrnjen proti stopnicam Jupitrovega svetišča je stal s prekrizanimi rokami in nagubanega prezirljivega čela možak kakih trideset let. Njegova oprava je bila nenavadno preprosta — ne toliko glede na njeno blago, marveč radi tega, ker je bila brez vseh onih okraskov, ki so jih nosili Pompejci vseh stanov — deloma iz gizdavosti, deloma pa tudi, ker so bili okraski izdelani v onih oblikah, ki so se zdele najbolj uspešne proti raznim čarom in vplivu

zlobnega očesa. Njegovo čelo je bilo visoko in golo; ono malo las, kar se jih je nahajalo na zadnjem delu glave, je zakrivala nekaka oglatnica, ki je bila del njegovega plašča, katero je lahko po svoji volji vzdignil ali spustil doli, in ki je bila sedaj napol potegnjena čez glavo, da jo varuje solčnih žarkov. Barva njegovega oblačila je bila rujava, malo priljubljena pri Pompejcih; vsi navadni pridevki škrlata ali bagera so se zdeli skrbno izključeni. Njegov pas je nosil majhno posodico za črnilo, ki je bila pritrjena nanj, stilus (ali pisalno pripravo) in ploče nenavadne velikosti. Precej značilno je bilo, da za pasom ni bilo nobenega mošnjička, ki je bil skoro neizogiben dodatek pasu, tudi ako je imel mošnjiček nesrečo, da je bil prazen!

Ni se zgodilo pogostokrat, da so veseli in sebični Pompejci trčili čas s tem, da so opazovali obraze in vedenje svojih bližnjih; na ustinah in v očeh tega gledavca pa je bilo videti tako posebno bridek in zaničljiv izraz, ko je gledal na svečano procesijo, ki je stopala po stopnicah svetišča navzgor, da je moral vzbuditi splošno pozornost.

»Kedo je oni cinik tamkaj?« je vprašal nek trgovec svojega tovariša dragolinarja.

»To je Olinč,« je odvrnil draguljar, »po splošni sodbi Nazarenec!«

Trgovec se je stresel. »Strašna verska družba!« je rekel s šepetajočim in boječim glasom. »Pravijo, da začnajo svoje obrede z umorom novorojenega deteta, kadar se zberejo o noči; in tudi priznavajo skupnost lastnine — ti lopovi! Skupnost lastnine! Kaj bi se zgodilo s trgovci in draguljarji, ako bi bili taki nazori v modi?«

(Dalje.)